

Rodičovství na počátku profesní dráhy ve výzkumu

– zkrácená verze

1. Úvod	1
2. Nastínění problémů	2
3. “Mateřská” & „otcovská“	2
4. „Rodičovská“	3
5. WLB směrnice – nová dávka pro rodiče	4
6. Mobilita	4
7. Závěr	6

1. Úvod

Cílem dokumentu je analyzovat možnosti zlepšení situace studujících a začínajících vědkyň a vědců, kteří jsou zároveň rodiči, a to z hlediska dávek spojených s rodičovstvím. Dokument se váže k úkolům stanoveným Strategií rovnosti žen a mužů 2021-2030¹ (opatření 1.1.5² v kapitole Práce a péče a opatření 1.4.7³ v kapitole Poznání) a je v souladu s opatřením 12 Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací 2021+, které si klade za cíl vytvářet podmínky pro kombinaci výzkumné práce a rodičovství.⁴ V neposlední řadě se dokument vztahuje k Cíli III Strategického záměru MŠMT pro oblast vysokých škol na období od roku 2021, který v bodě 3.D zní “Zlepšovat podmínky pro úspěšné studium, včetně podpory sladování studia a rodinného života, a posilovat sociální integraci doktorandů.”⁵

Evropský parlament v dubnu roku 2019 schválil směrnici 2019/1158 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob (tzv. Work-life balance směrnice, dále jen WLB směrnice),⁶ kterou přijala Rada v červenci 2019.⁷ Směrnice zdůrazňuje kumulativní dopad rozdílů v kariérních drahách mužů a žen, a to jak na celkové výdělky jednotlivce, tak na výši důchodů a na dělbu péče v domácnosti. Jejím cílem je podpořit větší flexibilitu a zapojení mužů do péče. Členské státy EU mají povinnost k srpnu roku 2022 zajistit soulad národní legislativy se směrnicí. **Transpozice WLB směrnice tak představuje příležitost, jak také zlepšit postavení začínajících vědkyň a vědců a umožnit jim snadněji skloubit rodičovství se zahájením a dalším rozvojem výzkumné kariéry. Navrhovaná doporučení tohoto dokumentu však na ní nejsou závislá, překračují její záběr a měla být dále diskutována s odbornou veřejností i zainteresovanými stranami.**

¹ https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf.

² Důsledně transponovat směrnici a zohlednit specifické potřeby některých skupin (např. osob pracujících ve vědě a výzkumu). Průběžně vyhodnocovat naplňování transpozice.

³ Reflektovat specifickou pozici žen ve vědě při transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU.

⁴ Vytváření podmínek pro kombinaci výzkumné práce a rodičovství a pro uplatnění žen po mateřské dovolené.

⁵ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/strategicky-zamer-ministerstva-pro-oblast-vs-na-obdobi-od>.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELLAR:4119596d-a475-11e9-9d01-01aa75ed71a1>

⁷ <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/work-life-balance/>.

2. Nastínění problému

V ČR pečuje 43 % akademických pracovníků (45 % akademiček a 41 % akademiků) alespoň o jedno nezaopatřené dítě, s nímž sdílí domácnost. Celkem 18 % akademiček a 22 % akademiků má doma dítě předškolního věku (0-6 let) a 31 % akademických pracovníků pečuje o děti ve věku 0-11 let.⁸ Zároveň u nás stále platí relativně konzervativní dělba práce, kdy většina odpovědnosti za management a výkon péče leží na ženách a zapojení mužů je disproporčně nižší.⁹ To je jeden z důvodů, proč mají akademičky více nejisté postavení než jejich kolegové. Podle šetření z roku 2017 jsou častěji zaměstnané na částečné úvazky, smlouvy na dobu určitou (častěji než muži na dobu kratší tří let) nebo pracují na DPČ, DPP či ŽL. Podle stejného šetření mělo celkem 36 % žen (a 4 % mužů) zkušenost se znevýhodněním na základě pohlaví a 24 % žen (a 3 % mužů) na základě rodičovství.¹⁰ V polovině případů, kdy ženy plánují přerušení doktorského studia, jsou důvodem plány založit rodinu (46,6 %), u mužů převažuje pracovní vytížení či nová pracovní příležitost (33,8 %).¹¹ A celkem 10 % doktorandek identifikovalo rodinu jako překážku pro dokončení studia oproti 2 % doktorandů.¹²

Zastoupení žen mezi výzkumníky v ČR je 28 % a tato hodnota se navzdory zvyšování celkového počtu výzkumníků a slušnému zastoupení žen ve studiu za poslední roky nemění. Mezi nově zaměstnanými výzkumníky je jen 33 % žen.¹³ ČR tak zbytečně přichází o kvalifikované ženy a plýtvá zdroji vynaloženými na jejich vzdělání a vědecký výcvik. Mimo zlepšování pracovních podmínek a samotného fungování výzkumných institucí je nutné, aby jim a rodičům obecně umožnil co největší míru flexibility při sladování profesního a soukromého života také sociální systém.

3. „Mateřská“ & „otcovská“

Peněžitá podpora v mateřství je přímo napojená na nemocenské pojištění, které je hrazeno z příjmu. Minimální doba pojištění u zaměstnaných je 270 dnů v posledních dvou letech před nástupem na tuto dávku.¹⁴ Dávka se poskytuje 28 týdnů. Po uplynutí šestinedělí, může PMM čerpat muž.¹⁵ **Studující a doktorandi/ky prezenčního studia nárok na pobírání dávky často nesplňují;** jako státní pojištěnci nejsou plátcí nemocenského pojištění, jako začínající vědci/vědkyně nesplňují minimální dobu placení nemocenského pojištění¹⁶ nebo pracují na DPP/DPČ s podlimitní mzdou.¹⁷

„Otcovská“ neboli je díky nově schválené novele zákona o nemocenském pojištění od roku 2022 pro otce (či druhého rodiče) prodloužena na dva týdny tak, aby otec/druhý rodič mohl trávit více času s matkou a dítětem v období po narození.¹⁸ Dávka otcovské poporodní péče vešla v platnost v roce

⁸ Vohlídalová, M. 2018. Akademici a akademičky 2018: zpráva z dotazníkového šetření akademických a vědeckých pracovníků a pracovníků ve veřejném sektoru https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2019/01/AA2018_kvantitativne.pdf (dále jen Vohlídalová 2018).

⁹ Kuchařová, V., et al. Zpráva o rodině 2020. Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zpr%C3%A1va+o+rodin%C4%9B+2020.pdf/c3bdc63d-9c95-497d-bded-6a15e9890abd>

¹⁰ Vohlídalová 2018.

¹¹ Zdroj: MŠMT IPN KREDO. (2014). DOKTORANDI 2014: Základní výsledky šetření postojů studentů doktorských studijních programů vysokých škol v České republice. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/strategie/ver/Doktorandi_2014_MSMT_CR_zprava_final_15102014.pdf. (str. 27).

¹² ibid. (str. 42).

¹³ <https://www.czso.cz/documents/10180/122362628/21100220035.pdf/94ca5a68-1d74-4ef0-b4f7-ba471444d95e?version=1.1.>

¹⁴ Cca 9 měsíců nemocenského pojištění v rozložení dvou let.

¹⁵ Pokud došlo k úmrtí matky, může nastoupit dřív. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, § 51 odst. 1. Zdroj: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_187_2006#f3033941.

¹⁶ <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>.

¹⁷ Podmínkou pro účast na nemocenském pojištění je u DPP započitatelný příjem v částce vyšší než 10 000 Kč/měsíc a u DPČ vyšší než 3 499 Kč/měsíc, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187#Top>, <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnavatel/dohody-o-provedeni-prace>, <https://www.vzp.cz/platci/informace/zamestnavatel/dohody-o-pracovni-cinnosti>.

¹⁸ Hlava V zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. https://ppropo.mpsv.cz/zakon_187_2006.

2018 a v roce 2020 ji čerpalo 45 959 otců (pro porovnání ve stejném roce 573 690 žen pobíralo PPM). Pro splnění nároku na otcovskou platí stejná pravidla jako u PMM.¹⁹

Podněty (alternativní řešení)

- Udělit výjimku plošně všem studujícím rodičům, kteří neplní aktuální podmínky pro nárok na PMM/ dávku otcovské poporodní péče.
- Změnit stipendium pobírané doktorandkami/doktorandy na příjem dle návrhu ČAD a SK RVŠ,²⁰ čímž že stanou plátcí nemocenského pojištění (a daně z příjmu, jež zakládá nárok na další dávky spojené s rodičovstvím).²¹ Studujícím dalších typů studia (např. bakalářské, magisterské, atp.), kteří jsou rodiči a neplní aktuální podmínky pro nárok na mateřskou, pak udělit výjimku.
- Změnit podmínky pro zařazení osob mezi pojištěnce tak, aby osoby, které jsou ekonomicky činné, patřily mezi příjemce.²²

4. „Rodičovská“

Na rodičovský příspěvek má nárok osoba, která po celý kalendářní měsíc pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Nárok na rodičovský příspěvek mají všichni rodiče.²³ Rychlost pobírání příspěvku je vázána na výši příjmu a osoby s nižšími nebo žádnými příjmy čerpají příspěvek déle.²⁴ Například osoba s měsíčním příjmem 25 tisíc hrubého vyčerpá rodičovský příspěvek nejrychleji za 18 měsíců, pokud je bez příjmů pak za 31 měsíců.²⁵

Další překážkou je omezení využívání veřejných služeb péče o děti pro osoby pobírající rodičovský příspěvek. Aktuálně je možné umístit děti do státních jeslí či mateřských škol na 92 hodin měsíčně (tj. 11,5 dne při 8 hodinách/23 dní při 4 hodinách).²⁶ Nestátní služby péče jsou obvykle velmi nákladné, a i vzhledem k časovému omezení takové nastavení může nepřímě bránit v návratu k akademické práci. Případné zvýšení flexibility bez existence dostatečných a finančně dostupných služeb, ale nebude mít na situaci rodičů ve vědě zásadní vliv.²⁷ Zároveň je nutné zajistit, aby flexibilita byla věcí rozhodnutí rodičů a nestala se nástrojem vytváření tlaku (např. ze strany zaměstnavatele).

Podněty

- Zvýšit dostupnost a pružnost²⁸ služeb péče obecně.
- Znovu debatovat možnost povinného zajištění dostatečných kapacit pro děti do dvou let.
- Zvýšit flexibilitu pobírání rodičovského příspěvku:

¹⁹ <https://www.cssz.cz/otcovska>.

²⁰ Česká asociace doktorandek a doktorandů z.s. *Stanovisko ČAD k implementaci Strategického záměru MŠMT (15. března 2021)*. Dostupné z:

<http://www.doktorandivcr.cz/sites/default/files/dokumenty/2021/Stanovisko%20C4%8CAD%20k%20implementaci%20Strategick%C3%A9ho%20z%C3%A1m%C4%9Bru%20M%20C5%A0MT%202815.%203.%202021%29.pdf>.

²¹ Výše minimálních příjmů, ale musí být stanovena tak, aby změna neznamenal opětovnou finanční destabilizaci začínajících vědkyň a vědců.

²² Nárok na dávky spojené s rodičovstvím a hrazené v rámci nemocenského pojištění by nemusel být vázán na 270 dnů předchozí zaměstnanosti, ale na ekonomicky činnou současnost.

²³ § 30/1 zákona 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře.

²⁴ Pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno 10 000 Kč, nejkratší možná doba pobírání 300 000 Kč je 31 měsíců. Zdroj: <https://www.mpsv.cz/rodicovsky-prispevek>.

²⁵ Viz. Kalkulačka rodičovského příspěvku - <https://www.penize.cz/kalkulacka/rodicovsky-prispevek#rodicovska>.

²⁶ <https://www.mpsv.cz/-/rodicovsky-prispevek#dalsi-podminky-naroku>.

²⁷ Ve velkých městech, kde se koncentrují akademická pracoviště, jsou počty odmítnutých dětí ve státních zařízeních největší. Zyanová, T.; Janhubová, K. (2020). *Analýza dostupnosti zařízení péče o děti v předškolním věku. Se zaměřením na mateřské školy a dětské skupiny*.

http://www.dsmpsv.cz/images/ke_stazeni/Anal%C3%BDza_dostupnosti_za%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_p%C3%A9%C4%8De_o_p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%AD_d%C4%9Bti.pdf, Ukazatele výzkumu a vývoje za ČR v letech 2005-2019:

https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje.

²⁸ Některá zařízení vyžadují, aby dítě navštěvovalo školku po celý týden.

- umožnit rychlejší pobírání rodičovského příspěvku i pro nízkopříjmové skupiny, popř. studující a začínající vědkyně a vědce;
- zvýšit počet hodin, kdy mohou využívat služby veřejné péče, bez ztráty nároku na dávku.
- Zahájit debatu o celkové reformě systému dávek spojených s rodičovstvím, který je nepřehledný komplikovaný a neflexibilní.
- Posílit kapacity a schopnost Inspektorátů práce šetřit a sankcionovat případy diskriminace na pracovištích.
- Podpořit implementaci opatření směřujících k proplácení služeb péče o děti z prostředků na výzkum.²⁹

5. WLB směrnice – nová dávka pro rodiče

Zavedení individuálního práva na čtyři měsíce rodičovské dovolené, z nichž dva měsíce musí být nepřenositelné mezi rodiči, přináší WLB směrnice Evropské komise.³⁰ Motivací k vystřídání rodičů by měla být dostatečná výše příspěvku a právě nepřenositelnost dávky. Ta je jedním z hlavních prvků WLB směrnice a odpovídá na trend, který ukazují průzkumy prováděné v kontextu rodičovské dovolené; a sice, že muži mají zájem více na péči participovat, mají ale obavu, že to bude mít negativní dopad na jejich pozici v zaměstnání.³¹ Větší zapojení otců je naprosto klíčové i v kontextu výzkumných kariér. Není výjimkou, že vědkyně tvoří pár s dalším vědcem a jedná se o tzv. dvoukariéerní partnerství. O to víc je významná participace obou na péči.

Podněty

- Zavést nepřenositelnost rodičovské, která bude dostupná také pro studující/začínající výzkumnice/výzkumníky po vzoru tzv. Švédského modelu³² s tím, že pokud dávku druhý rodič nevyužije, přijde rodina o finance alokované v rámci sociálního systému.

6. Mobilita

Mobilita je významnou součástí akademického života a v kontextu nastavení dávek spojených s rodičovstvím představuje velmi složitý problém.³³ V České republice se problematice příchodích vědců a vědkyň věnují především Euraxes.cz,³⁴ VŠCHT,³⁵ a Welcome centra některých institucí.

²⁹ V souladu s materiálem Pracovní skupiny pro rovnost žen a mužů Rady pro výzkum, vývoj a inovace, 376/A10a:

<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=954073&ad=1&attid=967201>.

³⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELLAR:4119596d-a475-11e9-9d01-01aa75ed71a1>, <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/work-life-balance/>.

³¹ Na otázku, zda by muži měli využít alespoň část rodičovské dovolené, odpovědělo 81 % otců pozitivně. A podobně 66 % dotázaných mužů i žen by ocenilo "volno na péči o děti, poskytované do 4 let věku dítěte, v rozsahu 2-3 měsíců nebo 60 pracovních dní, doprovázené náhradou mzdy, které by umožnilo rodičům se v péči o dítě vystřídat". Mezi hlavní příčiny nenastoupení otců na rodičovskou uvádějí strach ze ztráty zaměstnání, finanční situaci či stereotypy (Ipsos. (2021). Česko v datech. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/163-tatove-na-rodicovske/>; Kuchařová, V., K. Psychlová. (2015). Praha, VÚPSV. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Otcovska_dovolena.pdf/61b4d06f-f58d-86a1-eac1-a3b84f02fddf).

³² Otcové mají nárok na devadesát dní příspěvku - a když jej nevyužijí, tak rodina přijde o část alokovaných prostředků od státu <https://sweden.se/life/society/work-life-balance>.

³³ Za informace, připomínky a doplnění k draftu dokumentu děkujeme A. Mittnerové z VŠCHT Praha a také Zuzaně Maršálkové z EURAXES Česká republika.

³⁴ <https://www.euraxess.cz/cs>; <https://www.euraxess.cz/czech-republic/information-assistance/childrenfamily-and-personal-life>.

³⁵ <https://eupro.vscht.cz/pradip>.

Nastavení dávek a nároků souvisejících s rodičovstvím se různí podle statusu osoby³⁶ i charakteru a délky pobytu.³⁷ Zejména pro studující a začínající vědkyně představuje rodičovství překážku v mobilitě a znevýhodňující faktor v akademické dráze. Jako jeden z hlavních důvodů nízké zahraniční mobility závazek péče o dítě/děti uvedlo 37,5 % žen (oproti mužům, kteří tento důvod uvedli v 18,7 %).³⁸

Odjíždějící vědkyně/vědci

V současné době nelze pobírat rodičovský příspěvek³⁹ po celou dobu dlouhodobého zahraničního pobytu mimo EU. Na základě domluvy s Úřadem práce (ÚP) je možné přerušit pobírání příspěvku, pokud ovšem k dohodě nedojde, může ÚP vyplácení přerušit. Při návratu ze zahraničí lze požádat o vyplacení částky 30 000 Kč za předchozí 3 měsíce a současně i o pravidelnou měsíční výplatu rodičovského příspěvku, pokud na ni vznikl nárok během pobytu (opět lze žádat max. tři měsíce zpětně).

Nárok na příspěvek je posuzován dle situace rodiny jako celku. A výplata nepojistných dávek se primárně váže na zemi, kde probíhá výdělečná činnost domácnosti.⁴⁰ Výše rodinných dávek a podmínky pro jejich získání se v jednotlivých zemích Evropské unie ale značně liší.⁴¹ Obecně platí, že se uplatňuje legislativa země, kde zaměstnaná osoba pracuje nebo osoba samostatně výdělečně činná vykonává výdělečnou činnost.⁴² Mimo výplaty rodičovské v zahraničí může problém nastat i v oblasti daňových slev a zvýhodnění (na dítě, manželku, školovné). V případě vyslání na dobu delší než 183 dnů může daná osoba nárok na daňové slevy.

Přijíždějící vědkyně/vědci

O rodičovský příspěvek mohou požádat cizinci/ky, kteří přijeli za účelem vědeckého výzkumu, ihned po získání pobytového oprávnění. Mají také nárok na příspěvek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné a na nemocenské pojištění včetně mateřské po dobu trvání zaměstnání/ hostování. Nejvyšší měsíční částka rodičovského příspěvku je ale 10 000 Kč.⁴³ S cizinci/ky povolením typu *Studium*⁴⁴ mají na tyto sociální dávky právo až po roce pobytu – což při krátkodobějších pobytech nesplní, na nemocenské pojištění včetně mateřské mají právo pouze v případě výkonu zaměstnání.⁴⁵ Cizinci/cizinky ze třetích zemí musí svým rodinám platit komerční zdravotní pojištění, pokud nejsou tyto osoby zaměstnané.

Řešení sociálních a daňových záležitostí u migrujících osob s rodinou je velmi komplikovaná záležitost, často není v silách přijímajících institucí jednotlivé případy řešit. Potřeby příchozích pokrývá EURAXESS Česká republika a Welcome centra na některých institucích, jedná se ale o velmi náročnou práci nejen časově, ale také co do znalosti příslušných zákonů a principů. Pro odchozí nebo vracující se české

³⁶ Studující, pracující či stipendisté, kteří odjíždějí do zemí EU, zemí mimo EU či do třetích zemí.

³⁷ Dlouhodobé či krátkodobé pobyty ve smluvní zemi či zemi bez smlouvy.

³⁸ Vohlídalová, M. (2018). Dále také Stalford, H. (2005) Parenting, care and mobility in the EU. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 18:3, 361-380.

³⁹ Nárok na pobírání PPM zůstává i v případě, že rodič pobývá v zahraničí, jsou – li splněny všechny podmínky pro přiznání PPM. Mateřská a rodičovská v zahraničí nebo po návratu ze zahraničí. <https://kalkulacka-materska.cz/2020-materska-a-rodicovska-v-zahranici-nebo-po-navratu-ze-zahranici/>.

⁴⁰ MPSV. (2015). Úřad práce ČR se řídí při výplatě rodičovských příspěvků do zahraničí koordinačními pravidly. https://www.mpsv.cz/documents/20142/775720/TZ_031215a.pdf/1843b9ed-6593-3a9d-5e70-6a2860526bf0

⁴¹ Rodinné dávky - Your Europe (europa.eu)

⁴² MPSV. (2010). Sociální zabezpečení osob migrujících v rámci Evropské unie. Úvodní text vztahující se k základním předpisům - NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 883/2004. Dostupné z: Sociální zabezpečení osob (mpsv.cz).

⁴³ Zákon o státní sociální podpoře 117/1995 Sb. §3 odst. 2 f).

⁴⁴ Dlouhodobý pobyt. <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>

⁴⁵ Pobyty a sociální zabezpečení. <https://migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2020/12/simi-informacni-schema-socialni-zabezpeceni-podle-typu-pobytu.pdf>

vědkyně a vědce taková podpora chybí. A praxe ukazuje, že i na zahraničních přijímajících institucích chybí specialisté na agendu mezinárodního práva.

Podněty

- Zadat podrobnou analýzu problematiky nastavení sociálního systému a příchozích a odchozích výzkumníků a výzkumnic (včetně problematiky rodičovství). Vypracovat návrhy s cílem zpřehlednit systém, odstranit bariéry a zajistit kvalitní podmínky pro migrující rodiče ve vědě.⁴⁶
- Posílit stávající systém podpory v kontextu akademické mobility a sociální politiky ČR, zejména:
 - o Zajistit implementaci legislativy a dalších předpisů poskytováním metodické podpory a vzdělávání pracovníků/nic na výzkumných institucích a mezi zaměstnanci/kyněmi úřadů.
 - o Zvýšit obecnou informovanost u české výzkumné komunity ohledně práv, povinností a možností podpory mobilních rodičů a vytvořit podrobné informační materiály pro odchozí k různým životním situacím.
 - o Zavést podporu pro české vědkyně/vědce v oblasti náležitostí spojených s odjezdem do a návratem ze zahraničí (např. řešení daní), popř. zvážit rozšíření podpory pro zahraniční vědce/vědkyně přijíždějící do ČR.

7. Závěr

Rodičovství vědců/vědkyň na začátku profesní dráhy a studujících představuje komplexní problematiku, která si zaslouží pozornost. Cílem tohoto dokumentu je poukázat na překážky, jimž studující a začínající vědkyně a vědci čelí v souvislosti s nastavením dávek spojených s rodičovstvím, a které mají z důvodu genderové dělby práce v soukromé sféře negativní dopad zejména na ženy. Dokument také navrhuje opatření a směry, jež by mohly přispět ke zlepšení současného stavu. Mnohá z předložených doporučení předpokládají změny sociálního systému, jsou legislativního rázu, vyžadují hlubší analýzu a diskusi širokého spektra zainteresovaných stran. Řada z problémů je navázána na fakt, že osoby za počátku vědecké dráhy jsou bez příjmů nebo mají velmi nízké příjmy, což je vylučuje nebo jim čerpání dávek komplikuje. Samotná finanční situace začínajících vědkyň a vědců tak představuje věc k zamyšlení.

Mimo pravidel pro pobírání peněžitě podpory v mateřství, dávky poporodní otcovské péče či rodičovského příspěvku, přetrvává jako zásadní výzva nízká dostupnost (finanční i kapacitní) flexibilních služeb péče. V kontextu akademické mobility pak není snadné dobrat se informace o nároku na pobírání rodičovského příspěvku a dalších dávek spojených s rodičovstvím po dobu pobytu v zahraničí, často vědkyně a vědci odchodem mimo ČR svůj nárok na ně ztrácejí.

Nastavení systému by mělo směřovat k vyšší míře flexibility tak, aby měli rodiče na výběr, jak profesi a rodičovství skloubit. Zároveň je nutné zajistit, aby využití flexibilních opatření bylo výsledkem volby, nikoli donucení či tlaku (např. ze strany zaměstnavatelů).

Materiál by vytvořen v rámci projektu sdílených činností STRATIN+ financovaného MŠMT (identifikační kód MS2104). Vypracovali Hana Tenglerová (hana.tenglerova@soc.cas.cz), Anna Donovalová, Eliška Plíhalová, Petr Šnokhous, NKC - gender a věda Sociologického ústavu AV ČR. Úplná verze dokumentu je ke stažení zde: <https://1url.cz/lrLFZ>.

⁴⁶ Např.: Analyzovat možnost vyplácení rodičovského příspěvku při pobytu mimo EU do 6 měsíců trvání pobytu, zvýšit částku rodičovského příspěvku pro příchozí, zajistit nekomerční pojištění pro člen(k)y rodiny příchozích vědkyň a vědců.